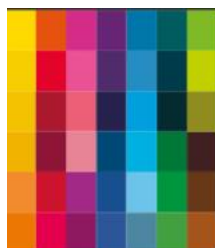

PLAN for forebyggende arbeid i Nordre Land kommune

**FNS
KONVENSJON
OM BARNETS
RETTIGHETER**

FN-SAMBANDET
UNITED NATIONS ASSOCIATION OF NORWAY

Innhold

1. Innledning.....	3
2. Forankring.....	5
3. Barnets utvikling og samspill med omgivelsene.....	5
4. Utfordringsbilde	6
5. Kommunens ansvar	7
6. Overordnede mål og strategier i barnevernsreformen.....	8
6.1 Mål.....	8
6.2 Strategier	8
7. Regionens anbefalte satsningsområder	9
8. Mål for Nordre Land kommune.....	11
9. Strategier for Nordre Land kommune	11
9.1 Tverrfaglig samarbeid.....	12
9.2 Kompetanseutvikling.....	12
9.3 Digitale verktøy	13
9.4 Samarbeidsfora	13
9.4.1 Interkommunalt samarbeid.....	13
9.4.2 Samarbeidsarenaer i kommunene	14
10. Organisering av oppgaveløsning	15
10.1 Rollefordeling – tydelig ansvar	15
10.2 Kritiske suksessfaktorer	15
10.3 Kvalitetssikring.....	16
11. Muligheter og utfordringer	16
12. Tiltak	17
13. Kilder.....	19

1. Innledning

Barnevernloven § 3-1 gir kommunen ansvaret for generelle forebyggende tiltak rettet mot barn og unge, der kommunen skal «følge nøye med i de forhold barn lever under» og «finne tiltak som kan forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer» (Prop. 133 L, kap. 21).

Kommunen skal ha en plan for det forebyggende arbeidet i tråd med §15-1 i den nye Loven om barnevern, som beskriver kommunens ansvar for å forebygge omsorgssvikt:

«Kommunen skal fremme gode oppvekstvilkår gjennom tiltak for å forebygge at barn og unge utsettes for omsorgssvikt eller utvikler atferdsproblemer. Kommunen skal sørge for å samordne sitt tjenestetilbud til barn og familier. Kommunestyret selv skal vedta en plan for kommunens forebyggende arbeid etter første ledd. Planen skal beskrive hva som er målene for arbeidet, hvordan arbeidet skal organiseres og fordeles mellom etatene i kommunen, og hvordan etatene skal samarbeide» (Lov om barnevern § 15-1).

Ivaretagelse av kommunens ansvar krever samarbeid på flere nivåer. Innbyggerne lever i stor grad på tvers av regionens grenser og man ser i større og større grad behovet for samarbeid om tjenesteyting mellom kommunene. Planen er utarbeidet i et samarbeid mellom kommunene i Gjøvikregionen. Planen er todelt, der del 1 tar for seg overordnede strategier, lovverk, retningslinjer og regionale planer, samt regionale strategier. Del 2 beskriver den enkelte kommunes konkrete handlingsplan.

Omsorgssvikt handler om manglende evne hos omsorgspersonene til å møte barnets basale fysiske, emosjonelle, psykiske og/eller medisinske behov (Helsedirektoratet, 2017). Det finnes ikke én allment akseptert definisjon for atferdsproblemer, men det refererer til vedvarende opposisjonell, aggressiv og/eller destruktiv atferd som er utenfor atferd som vurderes som sosialt akseptabelt. Atferdsproblemer kan utgjøre en utfordring for det enkelte barn, familien og samfunnet rundt (Berg, mfl., 2020). Utfordrende atferd skjer gjerne der følelser tar overhånd. En forståelse av hva som skjer i samhandling og kontakt, er viktigere enn å «forandre» barnet (Kinge, 2020). Studier viser at omsorgssvikt og atferdsproblemer hos barn utgjør en risikofaktor for mange psykiske, fysiske og sosiale problemer blant ungdom og voksne (Berg, mfl., 2020).

«De barna som strever med sin atferd ... og evne til å uttrykke egne følelser og behov, er blant de ensomste barna jeg vet om» (Kinge, 2020).

Forebygging¹ handler om å forhindre at uønskede ting skjer. For å kunne forebygge uønskede hendelser, trenger vi kunnskap om hva som utløser hendelsene, slik at vi kan gripe inn og endre kursen (Garsjø, 2018). Forebygging rettet mot barn og unge handler først og fremst om å legge til rette for et godt oppvekstmiljø for alle.

¹ Forebygging deles inn i 3 ulike nivåer:

Universell er den mest generelle og innebærer at fordelene ved tiltaket vil være større enn kostnadene for alle i en populasjon.

Selektiv er tiltak hvor balansen mellom kost og nytte er slik at tiltaket bare kan anbefales for en gruppe av populasjonen som har høyere risiko enn resten av populasjonen.

Indikert er for personer som det er avdekket en risikofaktor hos, som er høy nok til at forebyggingen kan forsvares (Mrazek & Haggerty, R., 1994).

Å sikre gode omsorgspersoner, gode barnehager og gode skoler er derfor de viktigste tiltakene for å forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer.

Forebygging kan gi store gevinster i arbeidet med alle barn og unge. Tidlig innsats som gir rett hjelp til rett tid har derfor høy prioritet i de kommunale tjenestene. Tidlig innsats betyr at vi skal sette i gang tiltak for barn/ungdom med en gang det er behov for det. Innsatsen skal være helsefremmende og forebyggende. Målet er at barn og ungdom skal bli sett i tidlig alder og tidlig i et risikoforløp. Det kan være forhold i hjemmet, skolefaglige utfordringer, egenskaper ved barnet/ungdommen eller miljøet i barnehagen/skolen eller fritida som skaper utfordringer.

Del 1

2. Forankring

FN's bærekraftsmål 17; *Samarbeid for å nå målene*, er vesentlig for å lykkes i det forebyggende arbeidet. Samarbeid på tvers av avdelinger, fagområder, nivåer og kommunegrenser.

Kommunens ansvar for å forebygge omsorgssvikt og atferdsproblemer tydeliggjøres i ny barnevernlov, velferdslovgivningen og FNs bærekraftsmål knyttet til god helse, god utdanning, mindre ulikhet, fred og rettferdighet. I september 2022 ble den tversektorielle veilederen «Samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier» publisert. Veilederen omtaler plikt for velferdstjenestene til å samarbeide uten at samarbeidet er knyttet til en enkelt sak (samarbeid på systemnivå), samarbeide i enkeltsaker (samarbeid på individnivå), samordningsplikt for kommunen, rett til barnekoordinator og rett til individuell plan (IP).

Det er flere eksempler på regionalt samarbeid, men spesielt kommunalsjefnettverket på oppvekstområdet bør nevnes, da det er etablert med bakgrunn i mulighetene og utfordringene vi står overfor framover.

Det regionale samarbeidet omkring utarbeidelse av plandokumentet er initiert av dette nettverket og derigjennom forankret på ledernivå i fem kommuner. Videre har den enkelte kommune involvert aktuelle tjenester i planarbeidet for å sikre eierskap, helhet og bredde. Videre har planen vært ute på høring, der innspill er tatt høyde for i ferdigstilling av planen.

Planen er lagt frem til politisk behandling og vedtatt i Kommunestyret, desember 2022.

3. Barnets utvikling og samspill med omgivelsene

Barn er sosiale fra fødselen av. Spedbarn observerer og tilpasser seg sine omsorgspersoner ved å imitere ansiktsuttrykk, respondere og ta initiativ. Omsorgspersonene ser på barnet, snakker med det og holder det. Dette er en del av samspillet mellom barnet og omsorgspersonene (Killèn, 2013). Barn har et aktivt forhold til læring, hvor de helt fra fødselen av tar styring i samspill med omgivelsene. Barns utvikling er helt avhengig av dette samspillet, og de kan bare utvikle seg normalt i en sosial sammenheng, der erfaring og læring støttes og formidles i et nært og trygt samspill. Både den nære familien, nærmiljøet og kulturen har betydning for barnets utvikling (Rye, 2002). Et godt samspill mellom barn og omsorgsgiver innebærer flere beskyttelsesfaktorer som kan beskytte barnet mot belastningen senere i livet. Eksempler på dette er foreldrenes evne til å se og akseptere barnet sitt, være sensitiv ovenfor barnets behov, hjelpe det å regulere følelser og engasjere seg positivt følelsesmessig i barnet (Killèn, 2013). Dårlig kvalitet i samspillet vil kunne gjøre barnet utsatt for å utvikle utrygghet, angst og dårlig selvfølelse (Rye, 2002).

4. Utfordringsbilde

Befolkningen ferdes på kryss og tvers i regionen, med bakgrunn i utdanningstilbud, arbeidsmarked, kultur- og fritidsaktiviteter.

Lavt utdannings- og inntektsnivå, demografiske utfordringer og stor andel unge uføretrygdede preger regionen.

I Innlandet fylke er andelen som bor i husholdninger med vedvarende lavinntekt høyere enn i landet som helhet, med mellom 11 og 18 prosent, mot landsgjennomsnittet på 10,2. Andelen som gjennomfører videregående opplæring er lavere enn i fylket (78 %) og landet (80 %) som helhet – i regionen varierer gjennomføringsprosenten fra 69-74.

Dette er faktorer som bidrar til levekårsutfordringer og setter store krav til innsatsen og kvaliteten i tjenestene som retter seg mot kommunens barn og unge. Kommunedelplaner beskriver mål og strategier for hvordan arbeidet skal fremme god helse, livskvalitet og utdanning. Helsestasjon, barnehage og skole er arenaer som på ulike tidspunkt blir kjent med alle barn og unge som vokser opp i regionen, og fremheves derfor som viktige arenaer for å utjevne sosiale ulikhet, samt forebygge og identifisere risikofaktorer.

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets kommunemonitor viser hvor stor andel av barnebefolkningen i Gjøvik, Nordre Land og Søndre Land som mottar tiltak sett opp mot andre kommuner i vårt område:

Prosentvis andel barn med barnevernstiltak i fht innbyggere 0-17 år

Kommune	2017	2018	2019	2020
Gjøvik	5,1	5,0	4,6	4,6
Nordre Land	7,2	7,3	5,3	3,9
Søndre Land	5,5	5,6	5,7	4,8
Lillehammer	4,4	5,3	5,1	4,5
Østre Toten	5,7	6,7	5,9	5,8
Vestre Toten	8	6,8	5,1	5
Ringsaker	4,8	4,9	5	4,5

Antall barn med hjelpetiltak

Kommune	2018	2019	2020	2021 (jan-juni)
Gjøvik	172	156	137	142
Nordre Land	34	26	26	29
Søndre Land	23	23	20	28

Gjøvik og Land barnevern har jf. tilstandsrapport 2021 ca. 100 barn under omsorg. Noen av barna har barnevernet overtatt omsorgen for, andre er plassert utenfor hjemmet etter samtykke av foreldrene og barnet selv dersom barnet er fylt 15 år. Dersom plasseringen gjennomføres uten samtykke, kreves det vedtak fra fylkesnemnda for å gjennomføre tiltak.

Gjøvik og Land barnevern	Gjøvik	Nordre Land	Søndre Land
Barn i fosterhjem under 18 år	53	9	14
Barn i fosterhjem over 18 år	18	5	1
Barn på Institusjon	4	1	1

Gjøvik og Land barnevern	Gjøvik	Nordre Land	Søndre Land
Antall unge 18-25 år som mottar ettervern	47	16	7

5. Kommunens ansvar

Kommunene er lokale, politiske enheter med ansvar for lokal forvaltning og tjenesteyting. Kommunene må forholde seg til gjeldene lover og retningslinjer, nasjonalt og internasjonalt. I tillegg utarbeides stadig nye juridiske og faglige veiledere og retningslinjer som kommer med anbefalinger som er normerende og retningsgivende, og dermed peker på ønskede og anbefalte handlingsvalg kommunene skal ta.

Forebyggende virksomhet og samarbeid er lovfestet, i større grad enn tidligere. Mange barn og unge har behov for tiltak og tjenester fra flere instanser og en sentral forutsetning for å lykkes med forebygging er et godt tverrfaglig og tverretatlig samarbeid. I regionen etableres systemer og modeller for samarbeid og samordning, for å bedre møte utfordringer og barrierer som kan være til hinder for at barn og unge får den hjelpen de har behov for.

Kommunene utarbeider egne planer og retningslinjer, tilpasset sine utfordringer og muligheter. Regionen har innbyggere med ulike behov, og kommunenes mål er å tilby tjenester til beste for den enkelte, innenfor gitte rammer. For å gjøre dette på best mulig måte kreves samarbeid på tvers.

Brukermedvirkning på kommunalt nivå er en arbeidsform hvor brukergrupper og brukerorganisasjoner involveres i planlegging av tiltak og tjenester som har allmenn betydning. Bruker skal involveres i utformingen av individuelle tiltak og tjenester. Innbyggeren er hovedinteressent i all kommunal tjenesteyting. Medvirkning fra denne hovedinteressenten må ivaretas i større grad. Det jobbes med forbedringer knyttet til dette på en måte som gjør at slik medvirkning blir en naturlig del i alt planleggings- og utviklingsarbeid på alle nivåer.

6. Overordnede mål og strategier i barnevernsreformen

6.1 Mål

Mål med barnevernsreformen

- Kommunene skal styrke arbeidet med tidlig innsats og forebygging
- Hjelpen skal bli bedre tilpasset barn og familiers behov
- Rettsikkerheten til barn og familier skal bli godt ivaretatt
- Ressursbruken og oppgaveløsningen i barnevernet skal bli mer effektiv

Større kommunalt ansvar for barnevernet

Barnevernsreformen gir kommunene et større ansvar for barnevernet, både faglig og økonomisk. Dette stiller krav til ledelse i barnevernet, til kommunens styring av barnevernet og til det samlede familiestøttende arbeidet.

Større oppmerksomhet rundt forebygging

Et av målene med reformen er at kommunene skal styrke arbeidet med tidlig innsats og forebygging i hele oppvekstsektoren. Tidlig innsats, med tiltak som er godt tilpasset barnas og familienes behov, er først og fremst en investering i innbyggernes velferd, men må også ses på som en investering som kan spare kommunen for mer inngripende og kostbare tiltak senere.

Økt faglig og økonomisk ansvar

Med barnevernsreformen får kommunene økt økonomisk ansvar for ordinære fosterhjem samt høyere egenandeler for statlige barnevernstiltak. Kommunene får også et økt faglig ansvar, blant annet gjennom et helhetlig ansvar for oppfølging og veiledning av fosterhjem. Endringene skal samlet sett gi et bedre barnevern, slik at flest mulig barn kan få tilpasset hjelp innenfor de ressursene barnevernet og kommunen til enhver tid disponerer. Endringene vil også gi kommunene sterkere insentiver til å jobbe forebyggende. Økt økonomisk ansvar vil bli kompensert gjennom en økning i rammetilskuddet.

Tydlig statlig andrelinjetjeneste

Barnevernsreformen bygger på at det fortsatt skal være en tydelig statlig andrelinjetjeneste. Gjennom oppgaveansvar på spesialisert nivå skal det statlige barnevernet utfylle det kommunale nivået i barnevernet.

6.2 Strategier

Innsatsområder og grunnpilarer i barnevernsreformen

- barnas behov skal stå i sentrum
- tydelig ansvarsdeling mellom stat og kommune
- styrking av utdanning og kompetanse blant barnevernsansatte
- lokal forankring og styring.

Dette legger føringer for forebygging og tidlig innsats, helhetlig tjenestetilbud, samarbeid på tvers av sektorer, kommunal styring og samarbeid på tvers av kommuner.

Forebygging og tidlig innsats

Forebygging og tidlig innsats vil kunne spare kommunene for mer inngripende og dyre tiltak som institusjonsplasser. Det vil imidlertid ta tid å få utnyttet det økonomiske handlingsrommet som kommunene får med økte overføringer i rammen. Flere ressurser er bundet opp i barn som i dag er plassert i fosterhjem eller institusjon.

Selv om en omsorgsovertakelse i utgangspunktet skal være midlertidig, er det stor sannsynlighet for at for eksempel barn som nå er to år og plassert i fosterhjem, vil kunne bli boende i dette fosterhjemmet til de blir 19-20 år. I tillegg vil det også i fremtiden være barn, som til tross for forebyggende tiltak, må flytte i fosterhjem eller i institusjon for kortere eller lengre tid.

Aktivt lokalpolitisk eierskap

Et aktivt politisk eierskap til barnevernet er viktig for å nå målet om et bedre barnevern. Kommunestyret må ha god kunnskap om tilstanden i barneverntjenesten for å kunne ta overordnet ansvar for at tjenesten har riktig kapasitet og kompetanse og yter forsvarlige tjenester. Kunnskap om tjenesten er også viktig for god samordning av kommunenes samlede tjenester til barn og unge. I forslaget til ny barnevernslov som kommer våren 2021 blir det lagt til rette for at kommuneledelsen i større grad kan lede barneverntjenesten på lik linje med andre tjenester.

Rapportering om tilstanden i barneverntjenesten

Sommeren 2020 vedtok [Stortinget at kommunestyret minst en gang i året skal få en rapport om tilstanden i barneverntjenesten](#). Tilstandsrapporteringen skal bidra til økt bevissthet i kommunene om hva som er godt barnevern. Statistikk og tallinformasjon bør inngå i rapporten. I tillegg bør rapporten inneholde informasjon om hva som ligger bak tallene, utfordringer i kommunen, og hvordan barnevernet og andre tjenester arbeider for å møte disse.

Erfaringer fra blant annet KS' Barnevernløft og Fylkesmannens (Statsforvalterens) dialogmøter med kommunene har vist at når barnevernleder selv presenterer status for tjenesten og er tilgjengelig for spørsmål fra politikerne, bidrar dette til at politikerne får kunnskap og engasjement som legger til rette for politisk eierskap.

7. Regionens anbefalte satsningsområder

Gode foreldre, barnehager og skoler er de viktigste forebyggende tiltakene vi har!

En god barndom starter allerede i mors liv, og varer hele livet. Barn og unges oppvekstvilkår står sentralt for alle som bor i kommunen og for de som vurderer å flytte hit. Barnehagen er første frivillige trinn i et langt utdanningsløp og legger dermed det første grunnlaget for en livslang læring. Alle barn og unge i regionen må få mulighet til optimalt læringsutbytte ut fra sine egne forutsetninger i løpet av barnehage- og skoletida. Gode oppvekstvilkår kjennetegnes av et trygt og sikkert samfunn, omsorgsfulle og engasjerte foreldre, god kontakt mellom hjem og kommune, et godt og mangfoldig barnehage- og skoletilbud, muligheter for en sunn og aktiv livsstil, samt et bredt og godt kultur- og aktivitetstilbud. Regionen vil videreføre og styrke aktiv samhandling med frivillige, understøtte deres aktivitet og utvikle gode tjenester i egen regi.

Viktige fokusområder vil derfor være:

- tverrfaglig samarbeid, og derigjennom
 - tidlig innsats
 - hindre brudd i oppfølgingen
 - medvirkning
- et sammenhengende tjenestetilbud som skaper gode og trygge oppvekstvilkår
- kvalitet som bygger på forskningsbasert kunnskap om hva som faktisk gir en positiv effekt
- et godt oppvekstmiljø preget av utvikling og læring, på trygge arenaer
- et bredt og aktivt kulturtilbud
- aktiv samhandling med frivillige
- brukermedvirkning
- innbyggerinvolvering
- psykisk helse barn og unge

Som et eksempel på felles satsning har fire av fem kommuner iverksatt arbeidet med samhandlingsmodellen BTI (Bedre Tverrfaglig Innsats), som skal bidra til å sikre tidlig innsats overfor barn og unge i risiko, samt oppfølging av målgruppen på tvers av tjenester og nivå.

Del 2

8. Mål for Nordre Land kommune

*Hovedmålet er at **barn og unge får rett hjelp til rett tid.***

Det nasjonale tverrfaglige systemet BTI (Bedre tverrfaglig innsats) ligger som rammeverk for kommunens arbeid med å etablere en felles struktur på det tverrfaglige samarbeidet rettet mot gravide, barn, unge og deres familier. I tillegg arbeides det med systematisk utvikling av det tverrfaglige samarbeidet innenfor tjenestene i kommunen og ut mot andrelinjetjenesten. Systematisk kompetanseheving og holdningsarbeid i alle tjenester som jobber med målgruppen er en del av utviklingsarbeidet.

Nordre Land kommune skal styrke tjenesteproduksjon for sårbare grupper gjennom å

- utvikle samhandlingsmodellen for styrking av tidlig innsats og oppfølging av målgruppen.
- videreutvikle og implementere digitalt tilgjengelig system med planer, rutiner og samhandlingsarenaer
- benytte tydelig handlingsveileder som beskriver ansvarsfordeling og samhandling på tvers av tjenestene
- sikre god medvirkning av brukere og ansatte i alle deler av oppfølgingen
- modellen skal være godt kjent og forankret i alle relevante tjenester
- kontinuerlig utvikling av tjenester og det tverrfaglige samarbeidet, til beste for gravide, barn, unge og deres familier

9. Strategier for Nordre Land kommune

Kommunens strategier er forankret i kommuneplanens samfunnsdel (kapittel for oppvekst og utdanning) som forventer at kommunen skal

- Styrke det tverrfaglige samarbeidet for å sikre kvalitet, utvikling og riktig kompetanse i alle tjenester.
- Utvikle samarbeidet med foresatte.
- Styrke leken som læringsarena.
- Skape motivasjon og mestring gjennom praktisk, variert og relevant opplæring.
- Sikre trygge og gode læringsmiljøer i barnehage og skole.
- Legge til rette for fysisk aktivitet i barnehage og skole, gjennom et variert fritidstilbud.
- Styrke funksjonell bruk av digitale verktøy.
- Styrke samarbeidet mellom Nordre Land kommune og fylkeskommunen med hensyn til opplæringstilbudet på Dokka videregående skole.

Under Helse, omsorg og velferd forventes det at kommunen

- Samarbeider på tvers av fag og avdelinger, og med pårørende og frivilligheten for å skape en god oppvekst og et godt liv for flest mulig.
- Legger til rette for økte muligheter for sysselsetting av grupper som har vanskelig med å komme inn i ordinært arbeidsliv.

For å imøtekomme målet om rett hjelp til rett tid, de føringer og forventninger det legges opp til gjennom reformen og kommunens planverk, samt de behov innbyggerne har, er det utarbeidet noen konkrete strategier:

1. Tverrfaglig samarbeid
2. Kompetanseutvikling
3. Digitale verktøy
4. Samarbeidsfora for tverrfaglighet

9.1 Tverrfaglig samarbeid

Tverrfaglig samarbeid rundt barn, unge og familier er en forutsetning for å bedre barn og unges oppvekstvilkår. På denne måten kan barn, unge og voksne lettere fanges opp av hjelpeapparatet for å få et best mulig og helhetlig tilbud. Siden problemer rundt barn og unge ofte er sammensatte, er det nødvendig å tenke nettverk og familie sammen med kommunen. Kommunen har som mål å oppdage barn med behov for tjenester så tidlig som mulig, for å unngå at vanskene vedvarer og/eller øker. Kommunen skal sørge for at barn blir sett og ivaretatt, og at hjelpeapparatet handler ved en bekymring. Tverrfaglig samarbeid skal sikre at oppgavene blir ivaretatt på en effektiv og kvalitetsmessig god måte, som samtidig er tilrettelagt for barnets og familiens behov. Tverrfaglig samarbeid forutsetter en overlappende og samtidig innsats fra ulike tjenester og nivåer – samhandling. Nordre Land kommune benytter samhandlingsmodellen BTI, for sikre helhetlig og koordinert innsats – uten brudd i oppfølgingen. Modellen skal bidra til

- Tidlig innsats
- Samordning
- Medvirkning

Modellen ble tatt i bruk høsten 2019 og implementeringsarbeidet pågår.

9.2 Kompetanseutvikling

Felles opplæring gir felles forståelse og tverrfaglig samarbeid kjennetegnes ved arbeid mot felles mål. Det forutsetter en felles holdning til, og en integrasjon av, andre faggruppers grunnlag og kunnskap.

Kommunens organisering legger til rette for tverrfaglig kompetanseutvikling, der det blant annet hver 3. uke er felles ledermøter for tjenestene innenfor 0-24. Fagutvikling står i fokus og aktuelle tjenester innenfor 24+ inviteres inn etter behov.

Relasjonskompetanse

Nordre land kommune har valgt mentaliseringsbaserte tilnærminger som vitenskapelig og teoretisk fundament for relasjonell kompetanseheving. Vi har valgt Circle of security og TraumeBevisstOmsorg

som hovedplattformer, da vi har noe kompetanse på disse metodene allerede og vil videreutvikle disse. Mentaliseringsbaserte tilnærminger skal danne grunnlag for ansattes holdninger og verdier ved å gi dem en felles plattform som skal ligge til grunn for arbeidet med barn, unge og familier. Tilnærmingen brukes også i foreldreveiledning, både individuelt og på foreldremøter.

Kompetansenettverk

For å vedlikeholde, overføre og videreutvikle kompetansen er et kompetansenettverk under etablering. Dette består av ressurspersoner fra barnehage og skole, der kommunens familieteam har koordineringsansvar.

Kommunen deltar også i ulike fora med fokus på kompetanseutvikling. Se mer informasjon under 9.4.1 og 9.4.2.

9.3 Digitale verktøy

Som del av den tverrfaglige satsningen har kommunen tatt i bruk digitale verktøy som bidrar til medvirkning, inkludering, samarbeid, samt hindrer brudd i oppfølgingen:

- handlingsveileder, hjelpeverktøy og rutiner for tverrfaglig samarbeid
- samarbeidsrutiner og -struktur for samhandling med barn/unge/foreldre/foresatte
- elektronisk samhandlingslogg (stafettlogg)

9.4 Samarbeidsfora

I Nordre Land kommune er det ulike arenaer for samhandling innad i tjenester og på tvers av tjenester. Kommunen deltar også i samarbeid eksternt, slik som nevnte regionale samarbeid omkring kompetanseutvikling. Vi har også samarbeid med andre kommuner omkring tjenesteyting.

9.4.1 Interkommunalt samarbeid

Gjøvik og Land barnevern ble etablert sommeren 2018 og er et samarbeid mellom kommunene Gjøvik, Søndre- og Nordre Land. Tjenesten holder til på Gjøvik, med kontorer tilgjengelig i de to andre kommunene. Det er i 2021 igangsatt utviklingsarbeid for å bidra til tverrfaglig samarbeid på tvers av kommunene. Dette i samarbeid med veiledningskorps i regi av Bufdir.. Samarbeidet skal utvikles på alle nivåer, og starter i første rekke på kommunalsjefnivå.

FACT-team etableres i samarbeid med kommunene Østre Toten, Vestre Toten og Søndre Land. FACT-team Toten/Land har sitt opprinnelige stillingsforhold i psykiatri- og rustjenesten i den enkelte kommune. FACT (flexible assertive community treatment) er et fleksibelt, aktivt oppsøkende, oppfølgings- og behandlingsteam for personer med moderat til alvorlig rus- og/eller psykisk lidelse. Kommunen og spesialisthelsetjenesten samler sine tjenester og sin kompetanse i et tverrsektorielt og tverrfaglig felles team, som skal gi sammenhengende, godt koordinerte og helhetlige tjenester.

Kvalitetsutvikling i barnehage og skole er et interkommunalt samarbeid for barnehagemyndighet og skoleeiere. Samarbeidet retter seg mot felles kompetanseutvikling, blant annet gjennom regional kompetanseutvikling i barnehage (Re-komp) og desentralisert kompetanseutvikling i skole (De-komp). Re-komp og De-komp er et samarbeid mellom kommunalt ledernivå i Nordre Land, Søndre Land, Østre- og Vestre Toten, Gjøvik, Innlandet fylkeskommune, fylkesmannen i Innlandet og Høgskolen i Innlandet, og er en sentral arena for erfaringsutveksling og kompetanseheving for ansatte på flere nivåer i barnehage, skole og PP-tjenesten.

Kompetanseheving i PPT gjennomføres kontinuerlig i regi Statped. Dette er et samarbeid på regionalt nivå som sikrer økt kompetanse omkring høyfrekvent problematikk innenfor tjenestens fagområde. Spesielt kompetanse innenfor autismespekteret har hatt fokus gjennom 2022. PPT har meldt inn i det videre regionsamarbeidet ønske og behov om kompetanseheving i

- matematikkvansker
- utviklingshemming/svake elever og tilrettelegging
- tilrettelegging for evnerike barn
- språkvansker

Samarbeid med BUP er utviklet gjennom kommunens kompetanseteam, der BUP deltar med fast representant. Økt kompetanse og forståelse omkring hverandres roller, oppgaver og ansvar, samt tverrfaglig samarbeid i både enkelt- og systemsaker kan trekkes frem som positive effekter. Kommunen har samarbeidsavtale med BUP, som sikrer samarbeid og legger til rette for gode overganger mellom kommunen og BUP i enkeltsaker.

Krisesenteret er en viktig samarbeidspart, spesielt i enkeltsaker. Det er et potensiale i å utnytte senterets kompetanse inn i kommunalt utviklingsarbeid i større grad, og det er ønskelig å få til tilsvarende samarbeidsavtale med krisesenteret som er utarbeidet med BUP.

Nok.Gjøvik er et hjelpetilbud til utsatte for seksuelle overgrep og for pårørende. Ansatte ved senteret gjennomfører også veiledning til lærere, helsepersonell og øvrige fagpersoner i spørsmål som omhandler incest og seksuelle overgrep. Dette er en ressurs som bør utnyttes i større grad enn hva som blir gjort per i dag. Økt kunnskap vil bidra til tidligere avdekking av seksuelle overgrep og er dermed viktig for tidlig innsats.

Tannhelsetjenesten er i kontakt med alle barn og unge, ofte i relasjon med foresatte. Tannlegekontoret er en arena hvor undring og bekymring vil oppstå og det er av stor betydning at tjenesten samarbeider med kommunen for å komme tidlig inn med rett hjelp. Gjennom arbeidet med samhandlingsmodellen er det etablert god dialog med tjenesten og lagt et godt grunnlag for tverrfaglighet i både enkelt- og systemsaker. Tannhelsetjenesten involveres også i utviklingsarbeidet i kommunen.

Felles politiråd i regionen er etablert. Dette er en viktig arena for å drøfte felles utfordringer knyttet til rus og kriminalitet, samt se på hvordan disse kan møtes i fellesskap. Videre drøftes forebyggende tiltak på alle nivåer, med ulike perspektiver og fra ulike nivåer. Politiråd består av kommuneledelse, politisk ledelse, politikontakt og SLT-koordinator.

9.4.2 Samarbeidsarenaer i kommunene

I kommunen har vi gode samarbeidsarenaer som legger til rette for tverrfaglighet og kompetanseutvikling. Utvikling og dyktiggjøring av ansatte står sentralt, og samarbeidsarenaene er viktige i dette arbeidet. Kommunen har blant annet drøftingsteam i barnehage, elevoppfølgingsteam, rusteam, familieteam og kompetanseteam. Det gjennomføres felles ledermøte for tjenesteutvikling 0-24, hver 3. uke.

Drøftingsteam i barnehagene gjennomføres ca hver tredje uke med styrer/ped.leder, helsesykepleier og PPT. Det drøftes anonymt med utgangspunkt i de ansattes uro/bekymring rundt et barns utvikling. Det gjøres en vurdering av veien videre sammen med barnehagen, for eksempel om det er tiltak som skal prøves ut før eventuell henvisning til PPT.

Elevoppfølgingsteam er etablert på alle skoler. Dette er tverrfaglig sammensatt av helsesykepleier, PP-tjeneste, veileder i 0-24, pedagoger og skoleledelse. Elevoppfølgingsteam drøfter aktuelle saker og samarbeider om opplæring og oppfølging av elever.

Kommunalt rusteam består av ansatte fra psykisk helse- og rustjenesten, samt ansatte fra helse- og omsorgstjenesten. Politikontakten er en viktig samarbeidspartner. Rusteam samarbeider for å tilby gode tjenester til personer med behov for sammensatte tjenester.

Kompetanseteamet i kommunen bistår ansatte i enkeltsaker, som drøftingspartner og veileder. Teamet har som hovedoppgave å legge til rette for kompetanseheving, samt vurdere behov for kompetanse ut fra utfordringsbildet i kommunen. Teamet er bredt sammensatt, med bred kompetanse innenfor helse, rus, sosial, pedagogikk, veiledning med mer. Det er utarbeidet samarbeidsavtale med Gjøvik og Land barneverntjeneste og BUP, som sikrer deltagelse i teamet og legger til rette for gode overganger mellom tjenestene i enkeltsaker.

10. Organisering av oppgaveløsning

10.1 Rollefordeling – tydelig ansvar

Samhandlingsmodellen BTI ligger til grunn for hvordan ansatte handler i møte med barn, unge og deres foreldre. Modellen inneholder en handlingsveileder som viser veien fra uro/bekymring til handling; en oppskrift som tydelig viser hvem som skal gjøre hva, hvem som skal involveres og hvordan ansatte skal gå frem.

Alle ansatte som jobber med barn, unge og familier skal være godt kjent med veilederen. Det er leders ansvar å sikre tilstrekkelig kunnskap hos sine ansatte, samt sikre at ansatte har tilgang til handlingsveilederen og det digitale verktøyet stafettlogg. Stafettloggen viser tydelig hvem som har ansvar for ulike tiltak rundt et barn, hvordan tiltakene fungerer og hva som er målet. Foresatte har fullt innsyn og kan kommunisere direkte med alle involverte rundt sitt barn gjennom loggen.

Kompetanseteam benyttes i tilfeller der ansatte, barn, unge og deres foreldre står fast eller trenger andre perspektiver inn. Kompetanseteamet er tverrfaglig sammensatt av tjenester som samlet ivaretar helheten - til beste for barn, unge og deres familier.

10.2 Kritiske suksessfaktorer

- at det forebyggende arbeidet styres og organiseres på tvers av relevante fagområder og med ansattes deltakelse i avklarings- og endringsprosesser.
- god ledelse i det forebyggende arbeidet
- kompetanse i tjenestene
- ansattes evne og vilje til å benytte samhandlingsmodellen
- tid og kapasitet til å prioritere arbeidet
- bruk av samtykke
- brukermedvirkning i alle faser
- den helhetlige tverrsektorielle modellen må gjøres kjent og implementeres på individs-, etats- og kommunalt nivå

- god opplæring i samhandlingsmodellen og sentrale rutiner/verktøy og samhandlingsformer vil være en viktig suksessfaktor.
- det må utarbeides rutiner og beskrivelse for evaluerings- og videreutviklingsarbeidet.

10.3 Kvalitetssikring

Stafettlogg er et verktøy for tverrfaglig samarbeid, som skal bidra til større grad av medvirkning og involvering rundt det enkelte barn/ungdom.

Handlingsveilederen viser tydeig hvordan ansatte skal handle i møte med undring/bekymring.

Kompetanse er tilgjengelig og nødvendig for å sikre rett hjelp til rett tid. Det er leders ansvar å sikre tilstrekkelig kompetanse i sin enhet, samt innhente bistand ved behov.

Brukerundersøkelser og evaluering må benyttes. Bruk av dette må settes i system, med tydelig mål og hensikt.

Compilo er kommunens overordnede verktøy for internkontroll. Systemet inneholder modul for dokumenter, ROS og er et verktøy for avvikshåndtering.

11. Muligheter og utfordringer

Ved å arbeide tverrfaglig og benytte verktøyene vi har utviklet kommer vi tidligere inn. Samarbeidet med foresatte og andre tjenester fører til at alle involverte får et mer helhetlig bilde av situasjonen og behovene hos den enkelte. Tiltakene som iverksettes blir mer målrettet og trekker i samme retning. Samtidig er det avgjørende at samarbeidet i enkelte tilfeller inkluderer og involverer i større grad enn det som i dag blir gjort.

Nordre Land kommune har en stor andel sosialhjelpsmottagere, høy andel enslige forsørgere, en høy andel unge uføre og generelt lavt utdanningsnivå. Dette medfører at flere vokser opp i lavinntektsfamilier som har utfordringer på boligmarkedet og som i mindre grad har mulighet for deltagelse i fritidsaktiviteter. Dette påvirker barn og unges oppvekst. For å sikre enda større grad av helhetlig innsats rundt målgruppen ønsker vi derfor å se boligsosialt arbeid og innsatsen mot barn, unge og barnefamilier i sammenheng. Nordre Land kommune deltar derfor i «Bolig for Velferd», en nasjonal strategi for boligsosialt arbeid.

Videre er det behov for å i større grad trekke inn frivilligheten og kultur- og fritidssektoren i det tverrfaglige arbeidet, både på individ- og systemnivå. Som en start på denne utviklingen er kultursjef invitert inn som fast deltager på ledermøter i 0-24 og SLT-koordinator er fra høsten 2022 fysisk plassert sammen med PPT, kompetanseteam, familieteam og skolesjef.

12. Tiltak

Tiltak	Ansvarlig	Utfyllende informasjon	Status
Samhandlingsmodellen BTI	Alle ansatte	https://nordre-land.bedreinnsats.no/	Iverksatt
Digital handlingsveileder som viser veien fra bekymring til handling	Alle ansatte	https://nordre-land.bedreinnsats.no/bti-veileder/	Iverksatt
Kompetanseteam	Kommunalsjef 0-24	https://nordre-land.bedreinnsats.no/tiltak-og-tjenester-for-barn-og-ungdom-i-kommunen/#kompetanseteamet	Iverksatt
Samarbeidsavtale med BUP	Kommunalsjef 0-24	Legger til rette for tverrfaglig samarbeid som skal hindre brudd i oppfølgingen av barn, unge og deres familier, samt bidra til å sikre rett hjelp til rett tid.	Etablert 2021. Revideres årlig.
Samarbeidsavtale med barneverntjenesten	Kommunalsjef 0-24	Legger til rette for tverrfaglig samarbeid som skal hindre brudd i oppfølgingen av barn, unge og deres familier, samt bidra til å sikre rett hjelp til rett tid.	Etablert 2021. Revideres årlig.
Samarbeidsavtale med krisesenteret	Kommunalsjef 0-24	Legger til rette for tverrfaglig samarbeid som skal hindre brudd i oppfølgingen av barn, unge og deres familier, samt bidra til å sikre rett hjelp til rett tid.	Under arbeid.
Innsatstrappa	Kommunalsjef 24+	Eksempel fra Kongsberg kommune: https://aimblob.blob.core.windows.net/aimfiles/8e60d3bc-e438-49f2-a657-e5773b96f54c.pdf	Under arbeid.
Stafettlogg	Alle ansatte	https://stafettloggen.conexus.no/Account https://nordre-land.bedreinnsats.no/wp-content/uploads/2018/06/informasjon-om-stafettloggen-bokmal.pdf	Iverksatt.
Kompetanseløftet	Kommunalsjef 0-24	https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/lokal-kompetanseutvikling/kompetanseloftet-for-spesialpedagogikk-og-inkluderende-praksis/	Under arbeid. Regionalt samarbeid i regi av NTNU.
Kompetansenettverk	Familieteam	Ressurspersoner i barnehage og skole som er pådrivere i implementeringen av ny kompetanse og opprettholdelse av eksisterende kompetanse (eks. COS og TBO)	Under etablering. Oppstart vår 2023.
Ungdoms Coach	Skolesjef	Prosjektstilling 60%, i første omgang for ett år. Evaluering fra dag 1,	Under etablering. Oppstart høst 2022.

Prosjekt psykisk helse i grunnskolen	Skolesjef	Tre tiltak som skal <ol style="list-style-type: none">1. styrke kompetansen hos ansatte i skolen2. kartlegge hensiktsmessig organisering som styrker kompetansen omkring psykisk helse i skolen, forebygger psykisk uhelse og øker elevenes evne til å mestre eget liv3. bidra til at elevene blir mer robuste og bedre kan takle motgang (gjennom samtalegrupper)	Iverksatt med oppstart høsten 2022
Familieteam	Kommunalsjef 0-24	https://nordre-land.bedreinnnsats.no/tiltak-og-tjenester-for-barn-og-ungdom-i-kommunen/#familieteamet	Etablert 1.1.2022. Prosjekt med t0 års varighet.
COS	Alle ansatte	https://ungsinn.no/post-tiltak-arkiv/circle-of-security-virginia-familiemodellen-cos-vf-2-utg/	<ul style="list-style-type: none">- Kurset 37 ansatte- Kontinuerlig kompetanseheving/-deling- Implementering
Traumebevisst Omsorg (TBO)	Alle ansatte	https://rvtssor.no/aktuelt/27/traumebevisst-omsorg-i-praksis/	<ul style="list-style-type: none">- Kurset 12 ansatte- Kontinuerlig kompetanseheving/-deling- Implementering
Individuelle tiltak	Alle ansatte	https://nordre-land.bedreinnnsats.no/wp-content/uploads/sites/22/2019/06/Tiltaksvifte-NLK-170921.pdf	Kompetanseteam ansvarlig for å holde oversikten oppdatert
Brukermedvirkning	Alle ansatte	Det er fortsatt behov for økt grad av brukermedvirkning. Gjennom handlingsveileder og stafettlogg involveres bruker tidligere og på et helt annet nivå enn tidligere. Samtidig er det behov for å øke medvirkning på systemnivå, spesielt rundt tjeneste- og tiltaksutvikling.	Økt fokus fra 2022. <ul style="list-style-type: none">- Tjenstedesign som metode er benyttet i utviklingen av tiltaket «Ungdoms coach».
Evaluering	Alle ansatte	<ul style="list-style-type: none">- Tiltaksevaluering i stafettlogg- Questback for familieteam og kompetanseteam- Ståstedsanalyse gjennomført 2019 og 2022.- Ungdoms coach evalueres fra oppstart.	Kontinuerlig

13. Kilder

Berg RC, Johansen TB, Jardim PSJ, Forsetlund L, Nguyen L. (2020). *Tiltak for barn og unge med atferdsvansker eller som har begått kriminelle handlinger: en oversikt over systematiske oversikter*. Folkehelseinstituttet.

Garsjø, O. (2018) Forebyggende og helsefremmende arbeid. Fra individ- til systemorientert tenkning og praksis. Oslo: Gyldendal.

Helsedirektoratet (2017). Nasjonal faglig retningslinje for det helsefremmende og forebyggende arbeidet i helsestasjon, skolehelsetjeneste og helsestasjon for ungdom [nettdokument]. Oslo: Helsedirektoratet (sist faglig oppdatert 10. juni 2022, lest 27. september 2022). Tilgjengelig fra <https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/helsestasjons-og-skolehelsetjenesten>

Killèn, K. (2013). *Samspill og tilknytning*. I: Håndbok for helsestasjoner, Misvær, N. og Lagerløv, P. (red.). Kommuneforlaget.

Kinge, E. (2020). *Utfordrende atferd i skolen*. Universitetsforlaget.

Lov om barnehager (barnehageloven) (2005). Tilgjengelig fra: <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>

Mrazek, P. J., Haggerty, R., J. (1994). Reducing Risk for Mental Disorders. *Frontiers for Preventive Intervention Research*. Washington D.C. National Academy Press. Hentet 31. mai 2022 fra <https://ebookcentral.proquest.com/lib/hilhmr-ebooks/reader.action?docID=3377478&ppg=49>

Regjeringen: Prop. 133 L (2020–2021). Lov om barnevern (barnevernsloven) og lov om endringer i barnevernloven. Kapittel 21.1 Kommunens ansvar for å forebygge omsorgssvikt. Tilgjengelig fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-133-l-20202021/id2842271/?ch=21>

Rye, H. (2002). *Tidlig hjelp til bedre samspill*. Gyldendal Akademisk.

NORDRE LAND
KOMMUNE